

KARAMANLI TÜRKLERİ

KARAMANLI TURKS

Nuri YÜCE*

Özet

Bizans Devleti zamanından 1924 yılına kadar, Orta Anadolu'nun çeşitli yerlerinde yaşayan, ana dilleri Türkçe olan, Rumca bilmeyen, Hıristiyan ortodoks inancındaki Karamanlı Türklerinin, paralı asker veya savaş esiri olarak ya da başka sebeplerle Bizans hizmetinde bulunan Türkler oldukları sanılmaktadır. Konuştukları dilin özelliklerine göre atalarının Oğuzlardan oldukları anlaşılıyor.

Yunan alfabesiyle yazılmış Karamanlı Türkçesi ilk eserler, 16'ncı yüzyıldan itibaren görülür; matbaanın devreye girmesiyle 17, 18 ve 19'ncü yüzyıllarda yayımlanan eser sayısı gittikçe artar. İlk eserlerin hemen hepsi Yunancadan çevrilmiş dinî içerikli eserlerdir. *Fakat sonrakiler arasında din dışı bilgiler içeren, çeviri ve telif eserler yanında, gazete ve dergiler de yayımlandı.*

Günümüzde, Orta Anadolu'nun çeşitli yerlerinde, kilise, mezar taşı, çeşme, hamam vs. gibi bazı yapılarda Yunan harfleriyle yazılmış Karamanlı Türkçesi ibarelere rastlanır.

Lozan antlaşması kapsamında uygulanan nüfus mübadelesine göre Karamanlı Türkleri 1924 yılında Yunanistan'a gönderilince, Karamanlı Türkçesi yayınlar da sona erdi.

Anahtar Kelimeler: Bizans hizmetindeki Türkler, Karamanlı Türkleri, Yunan harfli Karamanlı Türkçesi eserler, Hıristiyan Türkler, Kaybolan Türk Lehçeleri.

Abstract

From Byzantines till 1924 the Karamanli Turks lived in some villages and cities of the central Anatolia. They are Turkish-speaking, Greek Orthodox Christian people, but did not speak Greek. They were probably Turkish prisoners or soldiers or found in the military of

* Prof. Dr., İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fak. Türk Dili ve Edebiyatı emekli öğretim üyesi; nuriyuce@yahoo.com

Byzantines any other reasons. According to the characteristics of their language, their origin is thought to be the Oghus Turks.

The early Karamanli Turkish works are seen starting from 16th century; with the beginning of the printing-machine, the number of the printed works increases in the 17th, 18th and 19th centuries. Almost all the early works are translated books from Greek which contain religious subjects.

Today in various places of the Central Anatolia, Turkish inscriptions with Greek letters are encountered on some churches, tombstones, fountains, baths etc.

According to the people-exchange of the Lausanne Peace Treaty in 1924, the Karamanli Turks were sent to Greece, and so ended the publication in Karamanli Turkish.

Keywords: The Turks in Byzantines, The Karamanli Turks, Karamanli Turkish works with Greek letters, The Christian Turks, extinct Turkish dialects.

GİRİŞ

Türkler müslüman olmadan önce, onların sosyal hayatlarında, din olarak, animizm, şamanizm, budizm, maniheizm gibi bazı farklı inançlar yer almış olmasına rağmen, en eski zamanlardan beri manevi hayatlarındaki “Gök Tanrı” inancı ile, ilahî dinlerdeki “tek Tanrı” inancının önemli bir uyum sağladığı görülmektedir. Nitekim Türkistan’dan batıya göç eden Türk grupları, ilahî dinlerle, bilhassa İslam diniyle tanışınca, onu benimsemekte hiç gecikmediler.

Buna örnek olarak, Hazar Türklerinin ve Karayların Museviliği, Oğuzların, Karluk ve Uygurların, kalabalık kitleler halinde İslam dinini benimsemeleri, Karamanlıların ve Gagavuzların hıristiyan olmaları söylenebilir.

Hristiyan Karamanlı Türklerinin geçmişleri, asılları, atalarının kimler olduğu, dilleri vs. hakkındaki araştırmalar neticesinde öne çıkan iki farklı görüşten makul, geçerli ve kabule şayan olanı, onların paralı asker ve savaş esiri olarak Bizans hizmetinde bulunan veya çeşitli sebeplerle Bizansa sığınan Türkler olduğu şeklindeki görüştür¹.

¹ CAMI [BAYKURT], *Osmanlı ülkesinde Hristiyan Türkler* (İstanbul 1338 [=1922], tür.yer.. von LOESCH, K. C ve W. E. MÜHLMANN, *Die Völker und Rassen Südeuropas*, Prag 1943, 23-24; MORAVCSİK, Gyula. *Byzantinoturcica. Zweite durchgesehene Auflage*. (Deutsche Akademie der Wissenschaften, Berlin. Institut für Griechisch- Römische Altertumskunde. Berliner Byzantinistische Arbeiten. 10-11.) 2 vols. I: *Die byzantinischen Quellen der Geschichte der Türkvölker*. XXVIII, 609 S. II: *Sprachreste der*

Karamanlı Türkleri, 1924 yılına kadar, Trabzon'dan itibaren Fırat ve Toroslar üzerinden Silifke'ye uzanan çizginin batısında kalan bölgelerde, özellikle Kayseri, Niğde, Nevşehir, Karaman, Konya, Burdur, Isparta, Antalya yörelerinde, Karadeniz kıyılarında, İzmir ve İstanbul'da yaşamaktaydılar. Balkanlarda, Kırım'da, Beserabya'da, Suriye'de de bazı Karamanlı yerleşim yerleri bulunuyordu. Bunlar, Türkçe konuşan, ortodoks hıristiyan insanlardı; kiliselerindeki ayinlerini Rumca yaparlardı, fakat Rumca bilmezlerdi.

Ortodoks hıristiyan oldukları için Rum sayılarak, 24 Temmuz 1923 tarihli Lozan antlaşmasının eklerinden 6 numaralı madde uyarınca 1924 yılında nüfus mübadelesine tâbî tutularak Yunanistan'a gönderildiler.

Bizans Devleti zamanında, bu devletin hizmetinde bulunan ve Bizans topraklarında ikamet eden Karamanlı Türklerin, konuştukları dilin özellikleri dikkate alınınca, Oğuzlardan oldukları ve buldukları bölgelerde birlikte yaşadıkları halkın dini inancı olan Hıristiyanlığı kabul ettikleri anlaşılmaktadır.

Bizans'tan beri Anadolu'da var olduğu bilinen bu Hıristiyan Türkler, Rumca'yı hiç bilmedikleri halde, Anadolu'ya kendilerinden daha sonra gelen müslüman Türk ahâli tarafından *Urum* diye anıldılar, onlar kendilerini *Türk* kabul etse bile, hıristiyan olmalarından dolayı, Türklükleri arka planda kaldı.

Özellikle yoğun halde yaşadıkları Orta Anadolu'da, Konya, Karaman, Niğde, Nevşehir, Kayseri gibi yerlerin, 14'ncü yüzyılda Karamanoğulları Beyliğinin nüfuz alanı içinde kalmasından dolayı, bunlara *Karamanlı* denmeye başlandı. Onlara söylenen bu ad, zamanla, saydığımız bölgelerin dışında yaşayan hıristiyan Türkler için de kullanılan genel bir ad oldu. Fakat Karamanlı Türkleri, kitaplarında kendileri için *Anadolu Hıristiyanları* veya *Rumca bilmeyen Anadolu Hıristiyanları* ya da sadece *Anadolulu* ve benzeri isimler kullanıyorlar; dillerini ise *Türkçe*, *Açık Türkçe*, *Sade Türkçe* diye tanımlıyorlardı.

Karamanlı ismi *Caramani*, *Caramanos* (Akk.) *Caramanier* biçimlerinde, en erken, ilk kez Hans Dernschwam adlı bir yabancı gezginin günlüğünde geçer. Milliyeti Alman olan bu kişi, İstanbul'daki Macar Elçiliğinde 1553-1555 yıllarında görevli iken, İstanbul'u ve Anadolu'nun bazı yerlerini gezmiş, gördüklerini, izlenimlerini günlüğüne kaydetmiş. Hans Dernschwam İstanbul'da gördüğü Karamanlı Türkleri hakkında şunları yazıyor: "*Yüksek surlardan pek uzak olmayan, şehrin Yedikule denen ıssız bir semtinde Karamanlı denen, Hıristiyan bir halk oturur. Bunlar hıristiyan olup Rumlar ile aynı mezheptendir.*"

Türkvölker in den byzantinischen Quellen. XXV, (1), 376 S. Berlin (Akademie-Verlag), 1958. ECKMANN, János, "Die Karamanische Literatur", *Philologiae Turcica Fundamenta II* (Wiesbaden 1964), 820. EYİCE, Semavi, "Anadolu'da *Karamanlıca* Kitabeler I, (9 resimle birlikte)", TTK-Belâten Cilt XXXIX (39), Sayı 153 (Ankara, Ocak 1975), 25.

Kiliselerinde ayinlerini Rumca yaparlar, fakat hiç Rumca anlamazlar, çünkü dilleri Türkçedir. Türkçeyi eskiden beri mi konuşuyorlardı, bunu bilmiyorum. Şimdiki padişahın [Kanuni Süleyman'ın] babası [Yavuz] Selim'in, bunları, savaş yaptığı ülkelerden [İran taraflarından], İstanbul'a getirdiği söyleniyor. Kalabalık ve güçlü bir halka benziyorlar. Kadınların başlarında, uzun, sivri, ak, bazen renkli, tıpkı papalık tacı gibi bir külahları var. Evden dışarı çıkacakları zaman, bunun üzerini, göğüslerinin üstüne kadar inen ince, şeffaf bir örtü ile kapatırlar”².

Karamanlı Türkleri, İstanbul'daki Ortodoks Rum Patrikliğine bağlıydılar. Bu dinî ayırım, onları müslüman Türk ırkdaşlarından ayırmaktaydı. Önceleri yalnız kendi birbirleriyle evleniyorlardı; fakat sonraları, özellikle 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Rumlar ile evlilikler arttı, bu tür evlilikler onların Rumlaşmasını hızlandırdı.

Karamanlı Türkleri, Türkçe yazdıkları metinlerde Yeni-Yunan alfabesini kullandılar. Yunan harfleri, Türkçe sesleri vermekte yetersiz kaldığından, bazı yardımcı işaretlere de yer verildiği görülür. Bunun ilk örneği, Türkçe *ş* sesinin karşılanabilmesi için, Yunanca *s* harfinin üstüne iki “ nokta konması şeklinde, 1784 yılında basılmış olan bir kitapta bulunuyor.

Yunan alfabesiyle Türkçe ilk eserler 16'ncı yüzyıldan itibaren görülür. Bu türden bir metne esas olan ilk eser, İstanbul'un fethinden sonra, Fatih Sultan Mehmed'in isteği üzerine, İstanbul'un ilk patriği Gennadios Skholarios'un 1455 yılı sonu veya 1456 yılı başlarında, önce uzunca, sonra daha kısa bir nüsha olarak Rumca kaleme aldığı Hıristiyan Ortodoks din bilgileri içeren bir *İtikadnâmedir*³. Aslı Yunanca olan bu metin, Karaferye (Makedonya'da) kadısı Ahmed tarafından Türkçeye çevrilerek Fatih'e sunuldu. Bu Türkçe metin, bir başkası tarafından Yunan harfleriyle de yazıya geçirildi. Çok geçmeden, bu Yunan harfli metin Avrupa'da dikkat çekti ve 1584'te Martin Crusius (1526-1607) tarafından yayımlandı⁴.

17.-18'nci yüzyıllarda Yunan harfleriyle yazılmış Karamanlı Türkçesi bazı yazma eserler var⁵. Fakat Karamanlı Türkçesi eserlerin çoğalması, matbaada basılmalarının başlamasıyla oldu. Karamanlıca basılan ilk eser

² BABINGER, Franz, *Hans Dernschwam's Tagebuch einer Reise nach Konstantinopel und Kleinasien (1553/55)* [=Studien zur Fugger-Geschichte, hrsgb von Jacob STRIEDER], München und Leipzig 1923, S. 52, 79 ve 107.

³ *İtikadname*'nin Türkçeye çevirileri için bkz: ÖZDEM, R., “Gennadios'un İtikadnâmesi”, *Ülkü, Sayı 60* (1938). 529-540; MİRMIROĞLU, Vladimir, *Fatih devrine ait tarihi Vesikalar*, İstanbul 1945, 73-77.

⁴ CRUSIUS, Martin, *Turcograeciae libri octo*, Basel 1584, *Buch II*, S. 107-109; Daha fazla bilgi için bkz. ECKMANN, János, “Die Karamanische Literatur”, *Philologiae Turcica Fundamenta II* (Wiesbaden 1964), 821.

⁵ ECKMANN, János, “Die Karamanische Literatur”, *Philologiae Turcica Fundamenta II* (Wiesbaden 1964), 822.

Apanthisma tes Khristia = *Gülzâr-ı îmân-ı Mesîhî* adını taşıyan bir din kitabıdır. 170 sayfalık bu kitap 1718 yılında basıldı. Baskı yeri ve matbaası belirtilmeyen bu eserin Naupaktos ve Narda (=Arta) metropoliti Neophytos Mavromatis (1656-1740) tarafından hazırlanarak, muhtemelen Panagiotis Kyriakides isimli bir matbaacı tarafından İstanbul'daki bir Ermeni matbaasında basılmış olabileceği sanılmaktadır⁶.

Bundan sonra Avrupa şehirlerinden Venedik, Atina, Viyana, Leipzig, Amsterdam ve Bükreş'te; Osmanlı şehirlerinden İstanbul, İzmir ve Zincidere'de pek çok Karamanlı Türkçesi kitap basıldı. Bunlardan 54 eseri tanıtan ilk listeyi S. A. Hüdaverdioğlu-Theodotos 1930 yılında Atina'da yayımladı⁷. Daha sonra Sévérien Salaville ve Eugène Dalleggio, *Karamanlidika*, adı altında bir seri katalog yayımladılar. Bu katalogların ilk cildi Atina'da 1958'de yayımlandı, bu ciltte 1584-1850 yılları arasında basılan kitaplar yer alıyor; ikinci cilt Atina'da 1966'da yayımlandı, bunda 1851-1865 yılları arasında basılan kitaplar bulunuyor; üçüncü cilt yine Atina'da 1974'te yayımlandı, bu ciltte ise 1866-1900 yılları arasında basılan kitaplar var⁸.

1874 ve 1876 yıllarında Otto Blau, Yunan harfli, Karamanlı Türkçesi bazı metinler yayımladı⁹. Vecizeler, kutsal günler, oruç kuralları, büyü duaları, öğretici hikâyeler içeren bu metinler, Otto Blau'a göre bunlar 16. -17'nci yüzyıllara aittir.

Karamanlı Türkçesi eserlerdeki metinler genel olarak dinî ve ahlakî içerikli metinler olup herhangi bir yaratıcılık özelliği olmayan, tamamen çeviri tarzında, Yunanca eserlerden rastgele alınmış ve derme çatma basılmış metinlerdir. Özellikle 18'nci yüzyılda basılmış eserler tamamen dinî konular içerir. Akait kitapları, ibadet metinleri, ilahiler, azizlerin ve keşişlerin biyografileri, kutsal şehirlere ve kutsal manastırlara yolculuk için kılavuz kitapları, vs.

Karamanlıca eserlerin çoğalmasında, Ankara Metropoliti Antalyalı Seraphim'in gayretli faaliyetleri dikkate değer. Seraphim 18. yüzyılın başlarında Isparta'da doğdu, Kıprıs'ta Kykkos manastırında öğrenim gördü, sonra bu manastırın rahibi ve papazı oldu, 1774-1779 yıllarında Ankara başpiskoposu olarak görev yaptı. Ölüm yılı bilinmiyor. *İptilâ Kelâmı* adlı çevirisinin *Giriş*

⁶ ERSOY, O., Türkiye'ye matbaanın girişi ve ilk basılan eserler, Ankara 1959, 20-21; EYİCE, Semavi, SALAVILLE, Sévérien ve DALLEGGIO, Eugène, *Karamanlidika, Bibliographie analytique TTK-Belleten Cilt XXVI (26), Sayı 102* (Ankara 1962), 371.

⁷ ECKMANN, János, "Die Karamanische Literatur", *Philologiae Turcica Fundamenta II* (Wiesbaden 1964), 822.

⁸ Bu katalogların ilk cildi hakkında S. Eyice geniş bir tanıtma yazısı yazdı: *TTK-Belleten Cilt XXVI (26), Sayı 102* (Ankara, Nisan 1962), 369-374.

⁹ BLAU, Otto, "Griechisch-türkische Sprachproben aus Mariupoler Handschriften", *ZDMG* 28 (1874), 562-576; 39 (1876), 568-569.

bölümünde, kendi ifadesinden anlaşıldığına göre, Seraphim, Türk idi, Yunancayı sonradan öğrenmiş. Yunanca ve Karamanlıca dinî içerikli pek çok kitabın yazarı olan Seraphim'in eserleri Venedik ve İstanbul'da çeşitli tarihlerde basıldı¹⁰.

Antalyalı Seraphim gibi, aynı yıllarda Karamanlıca telif ve tercüme eserlere imza atan başka isimlere de rastlanır. Bunlardan biri, Trabzon yakınlarındaki Sumela Meryem Ana Manastırı papazı Parthenios Metaxopulos, bir diğeri de Ignatios Sarafoğlu'dur. Her ikisi de bazı dinî metinleri Karamanlı Türkçesine çevirdiler.

Methodios adlı bir papazın halk ağzından derleyip Karamanlıca yazdığı küçük bir eser hem din dışı olması, hem Karamanlı Türk halk kültürü ve folkloru bakımından önemli sayılır. Nerede ve ne zaman yazıldığı belirtilmemiş olan, fakat 18'nci yüzyılda yazıldığı sanılan bu derlemenin içinde 71 atasözü ve vecize bulunuyor.

Karamanlı Türkçesi eserlerde alışlagelen dinî içerikli düzyazı metinlerin yanı sıra, 19'ncü yüzyılın ilk yarısında nazım tarzında yine dinî içerikli çeviriler de görünmeye başladı. Sôphronios adlı bir çevirmen, Hz. İbrahim ve ailesinin hikayesini manzum olarak Karamanlı Türkçesine çevirdi, bu çeviri, İstanbul'da 1836 yılında basıldı. Bundan bir örnek şöyledir:

*Uyan, yâ Avram, uyanıp ayağa kalkasın,
Sana göyden emir getirdim, eşidüp bakasın!
Uyan, yâ Allahın sadık ve has kulu, uyan,
Zira kaygısız uyumanın vakti deil, uyan!
Uyan ki, eşidesin Allahın senden olan matlubunu,
Eşid ol melâikten secide olunan Allahın nüfuzunu!
Bugün Allah ister senin elinden bir aziz kurban.*

(Salaville-Delleggio, *I*, s.238; Eckmann, *PhTF II*, s. 825)

19. yüzyılın ilk yarısında yayımlanan eserler arasında hıristiyan azizlerin, keşişlerin biyografileri ve menkıbelerinin anlatıldığı kitapların, öteki türlere göre daha fazla olduğu görülüyor. Bu tür anlatılar, uzmanların kanaatine göre,

¹⁰ ECKMANN, János, "Die Karamanische Literatur", *Philologiae Turcica Fundamenta II* (Wiesbaden 1964), 823.

Karamanlı edebiyatı eserlerinin gelişmesine bir geçiş aşaması sayılmaktadır. Nevşehirli Papa Georgios'un 56 yaşında iken, Yunanca pek çok kitaptan derleyerek telif ettiği *Altınoluk* adlı kitap (İstanbul 1815) böyle bir eserdir. Elbette, ortodoks-hıristiyanlara din bilgileri veren akait, ilmihal, ibadet ve va'z konularındaki kitaplar da devamlı yayımlanmakta ve yenileri yazılmaktaydı. Nitekim yukarıda adı geçen Antalyalı Seraphim'in *Hacetnâme* adlı kitabı biraz genişletilip ve farklı bir isimle tekrar basıldı: *Günahkârların Halaslığı*, İstanbul 1839.

Tefsirler, va'z kitapları ile ölüm, kıyamet günü, cennet, cehennem konuları üzerine düşünceler içeren kitaplar da yine 19'ncü yüzyılın ilk yarısında sıkça yayımlanan kitaplardandır. İncil çevirileri de sürekli basılan eserlerden idi.

Dindışı konulara ait Karamanlıca basılmış kitaplardan 2 ciltlik *İrfannâme* (İstanbul 1846), dünya edebiyatının çeşitli eserlerinden alınarak oluşturulmuş bir karma hikâyeler kitabıdır. Ayrıca felsefeye (mesela Aristo'nun *Physiognomika* (=Menschenkenntnis =ilm-i sîmâ)'sı (İstanbul 1819), ansiklopedik bilgilere, ahlaki konulara, matematik, cebir, fizik ve coğrafyaya ait kitaplar da Yunancadan Karamanlı Türkçesine çevirilerek basıldı.

19'ncü yüzyılın ikinci yarısındaki yayın faaliyeti, önceki zamanlardakilerle karşılaştırıldığında dikkati çeken gelişmelerden biri, edebiyat eserlerinin nisbeten artması; diğeri ve daha önemlisi ise Karamanlıca gazete ve dergilerin de yayımlanmaya başlamasıdır. En önemli gazete Euangelinos Misaêlidés'in 1851 yılında İstanbul'da yayın hayatına başlattığı *Anatoli* adlı gazetesi idi. Önceleri haftada iki kez, daha sonra üç kez çıkan bu gazete uzun yıllar devam etti, 1900'lü yılların başlarında hâlâ çıkmaktaydı. Bundan başka *Anatoli ve Afıtap* (İstanbul 1860-), ile *Asia* (İstanbul 1900-) adlı gazeteler de yayımlandı.

Dergi olarak, *Mektebü'l-Finuni'l-Meşriqî* (İzmir 1849-1850), *Anatol Ahteri* (İstanbul 1886-1887) adlı dergiler yayımlandı.

Amerikan Protestan Misyoner Teşkilatı da 1872 yılında, biri haftalık, diğeri aylık olmak üzere iki gazete yayımlamaya başladı; bunlar 20'nci yüzyılın başlarına kadar devam etti. Bu teşkilatın yayınları, Türkiye'de hıristiyanlığı yaymak için, tamamen din propagandası odaklı olmuştur.

Türk halk edebiyatı ürünlerinden bazıları Osmanlıca metinlerden Karamanlıcaya uyarlanarak Yunan harfleriyle yazılıp basıldı. *Hikaye-yi Köroğlu* (İstanbul 1872, 1890, Odesa 1911); *Hikaye-yi Şah İsmail* (İstanbul 1909, 1912, Odesa 1912); *Aşık Garip* (İstanbul 1914, Odesa 1912); *Meşhur Nasreddin Hoca* (Atina 1908, İstanbul 1910, Odesa 1912). Bunların hepsi, Yunan harfli olup, orijinal bir özelliği yoktur.

Karamanlılar Yunanistan'a göç ettikten sonra Atina'da 1924-1926 yılları arasında *Mohacir Sedasi* adında Yunanca ve Karamanlca bir gazete çıkardılar. Bundan on yıl sonra Karamanlca bir dua kitabı 1935 yılında Baf (Kıbrıs)'ta yayımlandı.

Karamanlı Türklerinin 1924'teki nüfus mübadelesiyle Yunanistan'a göç ettirilmelerini takip eden yıllarda neşredilenlerden sonra Karamanlca yayın artık sona erdi.

Karamanlı Türklerinin bir zamanlar yaşadıkları Anadolu'nun çeşitli yerlerinde, özellikle Orta Anadolu'da kiliselerde, mezar taşlarında, çeşme, hamam vs. gibi bazı yapılarda Yunan harfleriyle yazılmış Karamanlı Türkçesi ibareler vardır. Bunların pek çoğu üzerinde araştırmalar yapılmış, kitap, tez ve makaleler yayımlanmıştır.

Lozan antlaşmasındaki nüfus mübadelesinde 1924'te Yunanistan'a gönderilen Rum nüfusun içine Rum olmadıkları halde Hıristiyan olmalarından dolayı Karamanlı Türkleri de dâhil edildiler. Yunanistan'a gönderilenlerden ne kadarının Karamanlı Türkü olduğu tam bilinmiyor. Yunanistan'a vardktan ve oraya yerleştikten sonra, Yunanca bilmemekten ve de Rum olmamaktan dolayı güçlük çektiler. Çocukları Yunanca öğrenerek büyüdükleri için, ana dilleri olan Türkçeyi öğrenme imkânından mahrum kaldılar ve ailelerinden öğrendikleri konuşma dilini de ihmal ederek unuttular, zamanla yeni nesiller sistemli şekilde Yunanlaştırıldılar.

Anadolu'nun Türkleşmesinden çok önce, şu veya bu şekilde Bizans vatandaşı olunca hıristiyanlaşmış olmalarına rağmen, ana dilleri Türkçeyi unutmayan, Rumca bilmeyen bu Türk topluluğu, yüzyıllarca Anadolu'da, Bizans zamanında Türkçe konuştukları için, dillerinden dolayı ikinci sınıf vatandaş sayıldılar; daha sonra Selçuklular ve Osmanlılar zamanında da, Hıristiyan oldukları için dinlerinden dolayı bir azınlık duygusu ile yaşadılar.

1924'te Türkiye'den Yunanistan'a gönderilince, orada, Anadolu'daki geçmiş zamanların özlemini çektiler. Rumca bilmedikleri ve Rum olmadıkları için Yunanistan'da dışlandılar ve horlandılar.

KAYNAKLAR

ANZERLIOĞLU, Yonca: *Karamanlı Ortodoks Türkler*, Ankara, Phoenix Yay., 2003, 276 s.

BABİNGER, Franz: *Hans Dernschwam's Tagebuch einer Reise nach Kostantinopel und Kleinasien (1553/55)* [=Studien zur Fugger-Geschichte, hrsgb von Jacob Strieder], München und Leipzig 1923, s. 52,

79 ve 107.

- BLAU, Otto: “Griechisch-türkische Sprachproben aus Mariupoler Handschriften”, *ZDMG* 28 (1874), 562-576; 39 (1876), 568-569.
- CAMI [BAYKURT]: *Osmanlı ülkesinde Hristiyan Türkler* (İstanbul 1338 [=1922]).
- DENY, Jean: “Le gérondif en -(y) i · i n, d’après les écrits du moine Ioanni Hierothéos, en turc des Grecs-orthodoxes turcophones d’Anatolie”, *KCsA III* (1941), 119-128.
- DİNÇER, Fehmi, “Karamanlıca Bilbliyografya”, <http://fehmidincer.blogspot.com/>
- EKİNCİLİKLİ, Mustafa: *Türk Ortodoksları*, Ankara, Siyasal Kitabevi 1998, 1-214.
- EYİCE, Semavi: SALAVİLLE, Sévérien ve DALLEGGIO, Eugène: *Karamanlidika, Bibliographie analytique d’ouvrages en langue turque imprimés en caractères grecs, I, 1584-1850* (=Karamanlidika, Yunan harfleri ile Türk dilinde basılmış kitapların analitik bibliyografyası, I, 1584-1850), Collection de l’Institut Français d’Athènes, 47, — Centre d’Etudes d’Asie Mineure, 16 (=Atina Fransız Enstitüsü Yayınları, 47, — Anadolu Araştırmaları Merkezi Yayını, 16), Atina 1958, XI+325 sahife, metin dışı 28 levha, ciltsiz, — *TTK-Belleten Cilt XXVI (26), Sayı 102* (Ankara, Nisan 1962), 369-374.
- EYİCE, Semavi: “Anadolu’da Karamanlıca Kitabeler I, (9 resimle birlikte)”, *TTK-Belleten Cilt XXXIX (39), Sayı 153* (Ankara, Ocak 1975), 25-48.
- EYİCE, Semavi: “Anadolu’da Karamanlıca Kitabeler (Grek harfleriyle Türkçe kitabeler) II, (9 resimle birlikte)”, *TTK-Belleten Cilt XLIV (44), Sayı 176* (Ankara, Ekim 1980), 683-696.
- ECKMANN, János: “Anadolu Karamanlı ağızlarına ait araştırmalar, I. Phonetica”, *AÜ DTCF Dergisi 8, Sayı 1-2* (Ankara 1950), 165-200.
- ECKMANN, János: “Karamanlıca -işin’li gerundium hakkında”, *Türk Dili Belleten III, Sayı 14-15*, 1950 (Ankara 1951), 45-52.
- ECKMANN, János: “Karamanlı Türkçesinde -m a c a ekli fiil şekli”, *TDAYB 1953* (Ankara 1953), 45-48.
- ECKMANN, János: “Yunan harfli Karamanlı imlası hakkında”, *Türk Dili ve Tarihi Hakkında Araştırmalar I* (Ankara 1950), 27-31.

- ECKMANN, János: “Einige gerundiale Konstruktionen im Karamanischen”, *J. Deny Armağanı* (Ankara 1958), 77-83.
- ECKMANN, János: “Die Karamanische Literatur”, *Philologiae Turcica Fundamenta II*, Wiesbaden 1964, 819-835.
- KOWALSKI, Tadeusz: “Eine unbekannte gerundiale Konstruktion im Anatolisch-Türkischen”, *ArOr 10* (1938), 115-120.
- von LOESCH, K. C ve W. E. MÜHLMANN: *Die Völker und Rassen Südeuropas*, Prag 1943, tür.yer.
- MIRMIROĞLU, Vladimir, *Fatih devrine ait tarihi Vesikalar*, İstanbul 1945, 73-77.
- MORAVCSIK, Gyula. *Byzantinoturcica. Zweite durchgesehene Auflage.* (Deutsche Akademie der Wissenschaften, Berlin. Institut für Griechisch-Römische Altertumskunde. Berliner Byzantinistische Arbeiten. 10-11.) 2 vols. *I: Die byzantinischen Quellen der Geschichte der Türkvölker.* XXVIII, 609 S. *II: Sprachreste der Türkvölker in den byzantinischen Quellen.* XXV, (1), 376 S. New 3/4 Berlin (Akademie-Verlag), 1958.
- ÖZDEM, R., “Gennadios’un İtikadnâmesi”, *Ülkü, Sayı 60* (1938). 529-540.
- SALAVILLE, Sévérien ve DALLEGRO, Eugène: *Karamanlidika, Bibliographie analytique d’ouvrages en langue turque imprimés en caractères grecs [=Karamanlidika, Yunan harfleri ile Türk dilinde basılmış kitapların analitik bibliyografyası]* (Collection de l’Institut Français d’Athènes — Centre d’Etudes d’Asie Mineure), *I, 1584-1850*, Atina 1958; *II: 1851-1865*, Atina 1966; *III: 1866-1900* (Philologikos Syllogos “Parnassos” Epistemonikai diatribai: 4) Atina 1974. [Tanıtması için bkz: S. Eyice, *TTK-Belleten 26*, Sayı 1x2 (1962), 369-374; M, Şakiroğlu, *TTK-Belleten 38* Sayı 152 (1974), 757-765].
- SERTKAYA, Osman F.: “Grek harfleriyle yazılmış Anadolu Karamanlı Ağzı Metinleri üzerine”, *Journal of Turkish Studies, 28/II, Günay Kut Armağanı IV*, 2004, 1-21.
- YORDANOĞLU, Anastas: *Karamanlıca (Rum Harfli Türkçe Metinlere Toplu bir Bakış)*, 1973, 1-419 (Türkiyat Tez No: 1413).
- YÜCE, Nuri: “Einige auffällige Gerundialformen im Türkischen”, *UAJb 44*, Wiesbaden 1972, 194-199.
- YÜCE, Nuri: *Gerundien im Türkischen. Eine morphologische und syntaktische Untersuchung*, Mainz 1973. XV+88 S; (2. Baskı, İstanbul 1999. 134 S., Simurg Yayınları), 81-83.

